VI BÖLMƏ.
YAŞIL UÇOT ANLAYIŞI, COP-29 KONTEKSTİNDƏ QEYRİ-TARİF QAYDALARI, GƏMİ TƏMİRİ MÜƏSSİSƏLƏRİNİN İNKİŞAF PROBLEMLƏRİ

UOT 657.504

Hafizə Hüseyn qızı HACIYEVA
Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
haciyeva.hafiza@mail.ru
ORCID: 0000-0002-2062-6495
https://doi.org/10.30546/4.71.73001.2024.004.060

YAŞIL UÇOT ANLAYIŞI VƏ UZUNMÜDDƏTLİ AKTİVLƏRİN YAŞIL UÇOTDA ROLUNUN ƏSASLARI

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi. Yaşıl uçot konsepsiyası və yaşıl uçotda böyük rola malik olan uzunmüddətli maddi aktivlərin araşdırılması və vacibliyinin vurğulanmasıdır.

Tədqiqatın metodologiyası. Tədqiqat işində xarici təcrübə təhlil edilərək, yeni texnologiyaların vacibliyi tədqiq edilmişdir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti. Son illərdə sənayedə sürətli inkişaflar bəzi zərərli tullantılar (kimyəvi, nüvə və s.) vasitəsilə su, hava, torpağın çirklənməsi, biomüxtəlifliyin itirilməsi və iqlim dəyişikliyinə səbəb kimi müxtəlif ekoloji problemlərə səbəb olur, bu problemlər getdikcə daha geniş və yerli, regional, milli və qlobal miqyasda genişlənir. Ətraf mühitin həyatımız, biznesimiz üçün əhəmiyyətini dərk edərək, ictimaiyyəti və hökumətləri ətraf mühiti qorumaq üçün tədbirlər görməyə və yaşıl iqtisadiyyata, yaşıl uçota keçməyə məcbur edir.

Tədqiqatın nəticəsi. Yaşıl uçotu ənənəvi uçotdan fərqləndirən əsas cəhəti ətraf mühit dostu uzunmüddətli maddi və qeyri-maddi aktivlərin təsərrüfatda tətbiqini artırmaqdır. Yaşıl uçota keçid seçim olmaqdan çıxarılmalı, yaşıl uçot üçün yeni qanunvericilik hazırlanması addımları sürətləndirilməlidir.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi. Yaşıl uçotda uçot ölçü vahidləri, hesabat forma nümunələri müəyyənləşdirilmişdir. Yaşıl uçotda uzunmüddətli aktivlər sosial məsuliyyətin ən mühüm sahələrindən birinə çevrilib və davamlı inkişaf üçün zəruri çərçivə kimi qəbul edilir.

Açar sözlər: yaşıl mühasibat uçotu, süni intellekt, ekoloji təmiz, enerji qənaəti, Yaşıl Maliyyə Vəziyyəti Haqqında Hesabat, ətraf mühit dostu uzunmüddətli maddi aktivlər.

***

Yaşıl mühasibat milli və korporativ səviyyələrdə birləşmiş ekoloji və iqtisadi uçot üçün məşhur bir termindir. Məqsəd ətraf mühitə təsirlər nəticəsində pozulan iqtisadi göstəricilərin uzunmüddətli davamlılığını əldə etməkdir. Ətraf mühit və davamlı inkişaf göstəricilərinin uzun siyahıları davamlı iqtisadi artımı və inkişafı hərtərəfli və şəffaf şəkildə qiymətləndirə bilmir. Milli hesabların daha sistemli şəkildə yaşıllaşdırılması iqtisadi fəaliyyətin ekoloji dayanıqlığının müəyyən edilməsinə və ölçülməsinə nail olur. [1]

Yaşıl mühasibat uçotu məhdud təbii ehtiyatların tükənməsinə diqqət yetirən və onun qarşısının alınması ilə yanaşı ətraf mühitin deqradasiyası xərclərini ölçən Ekoloji-İqtisadi Mühasibat Sistemindən istifadə edir.

Yaşıl mühasibat uçotunun mövzusu təkcə şirkətin fəaliyyətinə və qanunvericiliyə uyğunluğuna deyil, həm də həyata keçirilən sosial siyasətlə əlaqədar olaraq ətraf mühitə mənfi təsirlərin azaldılması və resurslardan səmərəli istifadə tədbirlərinin həyata keçirilməsinə yönəlmişdir. Bunun üçün üsullar mühasibat uçotu ümumi qəbul edilmiş mühasibat uçotu üsulları ilə yanaşı, ətraf mühitin statistikası və kimyəvi və fiziki təcrübələrin toplanması və təhlilini də əhatə edir. [12]

Ətraf mühitin uçotu təbii ehtiyatların ekoloji və əməliyyat xərclərinin idarə edilməsinə kömək etmək üçün mühüm alətdir. Təbii ehtiyatların qiymətləndirilməsi həm sosial xərc-fayda təhlilinə, həm də ətraf mühitin uçotuna bəzi yanaşmalara mühüm girişdir [2]

Yaşıl mühasibat uçotu (ekoloji və ya davamlılıq uçotu da adlanır) maliyyə əməliyyatlarında ekoloji və sosial aspektləri birləşdirən prosesdir. Ənənəvi maliyyə hesabatlarında gəlirlər və xərclər kimi maliyyə əmsalları şirkətin fəaliyyətinin aparıcı göstəriciləridir. Bununla belə, yaşıl uçot ətraf mühit, sosial təsir və davamlı inkişaf kimi qeyri-maliyyə göstəricilərini nəzərə alan genişləndirilmiş konsepsiyadır.

Ümumiyyətlə, yaşıl uçotun elementləri aktiv, öhdəlik, mülkiyyətçinin kapitalı, gəlir, xərc və mənfəət kimi ənənəvi maliyyə uçotundan çox da fərqlənmir. Bununla belə, bir neçə mühüm hesab hər bir elementdə Yaşıl Mühasibat uçotunu ənənəvi (mühafizəkar) maliyyə uçotundan fərqləndirir.

Aktivlərə və resurslara gəldikdə, yaşıl, davamlı fəaliyyətləri dəstəkləyən müəssisələr yaşıl aktivlərin alınması və investisiya edilməsi üçün məsuliyyət daşıyır. Eyni şey sosial və ekoloji öhdəlikləri əhatə edən öhdəliklərə də aiddir. Şirkətlər şirkət üçün hər hansı məhsul və ya xidmət dizayn edərkən ətraf mühitə təsirləri (karbon izi, təmiz mənbələr, tullantıların idarə edilməsi və s.) nəzərə almalıdırlar. Bununla belə, kapital üçün yaşıl bizneslər davamlılıq səyləri və onların şirkətin iqtisadiyyatına təsiri və mənfəət əldə etmək cəhdləri haqqında şəffaf olmalıdırlar.

Xərc faktoru təkrar emal xərcləri, ətraf mühitin auditi xərcləri, çirklənmə xərcləri, resursların idarə edilməsi xərcləri, ətraf mühitə dəymiş zərər xərcləri və s. kimi davamlı siyasətin həyata keçirilməsi xərclərini nəzərə alır.

Yaşıl mühasibat uçotunun bu amilləri mühasiblərə uğurlu karyera qurmağa, şirkət sistemlərini dəyişdirmək üçün lazımi tədbirlər görməyə və daha çox şüurlu qərarlar qəbul etməyə kömək edir.

Yaşıl uçot korporativ maliyyə daxilində davamlılığın həyata keçirilməsinə diqqət yetirir. Nə üçün şirkət bu prosesi öz əməliyyatlarına daxil etməlidir? Xərcləri azaldır, mənfəəti artırır və müştərilərinizə şirkətinizin imicini yaxşılaşdırır.

Yaşıl mühasibat uçotunun daha çox faydalarına nəzər salaq:

- təkmilləşdirilmiş maliyyə göstəriciləri və biznesin bazar dəyəri: yaşıl mühasibatlıq şirkətlərin əməliyyatlarının səmərəliliyini artırmaq və tullantıları azaltmaqla xidmətlərinizin keyfiyyətini artıracaq;
- iqlim dəyişikliyi və çirklənmə ilə bağlı risklərin azaldılması ətraf mühitə daha az zərər verəcəkdir;
- təkmilləşdirilmiş şirkət reputasiyası və marka dəyəri: ətraf mühitə uyğun olmaq üçün mümkün olan hər şeyi etdiyinizə əmin olmaqla, şirkətlər digərlərindən fərqlənə və bazarda investorların diqqətini cəlb edə bilərlər;
- təkmilləşdirilmiş işçilərin məhsuldarlığı: İnsanlar işdə xoşbəxt olduqda, onların məhsuldarlığı yaxşılaşır;
- iqlim dəyişikliyi ilə bağlı narahatlıq artdıqca, davamlılıq sahəsində irəliləyişlər daha həyati əhəmiyyət kəsb edir; yaşıl mühasibat bunun qaçılmaz məhsuludur. [5]

Yaşıl mühasibat təcrübələri müəssisələrə bir çox faydalar təmin etsə də, onların da çətinlikləri var. Bu çətinliklərə misal olaraq aşağıdakıları göstərmək olar: [6]

- Standart uçot metodu yoxdur. Ona görə də iki müəssisə və ya iki ölkə arasında müqayisə aparıla bilməz;
- Əsasən biznes daxilindəki xərcləri nəzərə alır və sosial xərcləri istisna edir;
- Təbii kapitalın və insan kapitalının hər bir komponentini dəqiq qiymətləndirmək mümkün deyil;

- Meşə örtüyünün azalması nəticəsində istehlak edilən təbii ehtiyatları, havaya atılan karbon qazlarını qiymətləndirmək üçün obyektiv və dəqiq məlumatlar lazımdır;
- Ətraf mühitin məhv edilməsinin qiyməti olmadığı üçün bu dağıntı biznesin dəyərini hesablamaq çətindir;
- Uzunmüddətli prosesi əhatə etdiyi üçün asanlıqla nəticə çıxarmaq mümkün deyil.

İqtisadi aktivlər, ətraf mühit aktivləri və hər ikisinə aid olan aktivləri aşağıdakı kimi təsnifləşdirmək olar: [3]

Şəkil 1. Aktivlərin təsnifləşdirilməsi

Yaşıl mühasibat uçotuna uyğun olaraq Yaşıl Maliyyə Vəziyyəti Haqqında Hesabatın tərkibində aktivlərin təsnifləşdirilməsinə nəzər salaq. [4]

Cədvəl 1

Yaşıl Maliyyə Vəziyyəti Haqqında Hesabat

Aktivlər	**Öhdəliklər**
Cari aktivlər xxx	Cari öhdəliklər xxx
Maliyyə aktivləri xxx	Sosial və ətraf mühit
Sabit aktivlər xxx	öhdəlikləri xxx
Təbii resurs aktivləri xxx	Uzunmüddətli öhdəliklər xxx
Sosial və ətraf mühit	**Cəmi öhdəliklər xxx**
İnvestisiyaları xxx	
Qeyri-maddi aktivlər xxx	**Kapital**
Sair aktivlər xxx	Nizamnamə kapitalı xxx
	Bölüşdürülməmiş mənfəət xxx
Cəmi aktivlər xxx	**Cəmi kapital xxx**

Son illər sənayedə baş verən ən böyük təmayüllərdən biri süni intellektin bu sektorda tətbiq edilməsi və inkişafıdır. Belə ki, süni intellekt daha qüsursuz məhsul istehsal etməyə, məlumatların toplanmasına, istehsal prosesinə nəzarət və başqa sahələrdə kömək edə bilər. Məhz buna görə də bütün müəssisə və təşkilatlarda süni intellekt kimi alınan maddi və qeyri-maddi aktivlərin müəssisələrə mənfəətlilik kimi geri qaytması gözlənilir. [7]

Süni intellektin qeyri-maddi aktiv olaraq müəssisə və təşkilatlarda tətbiqi müxtəlif sahələrdə ola bilər. Müştəri münasibətlərində süni intellektin tətbiqi satış həcmini artıracağı haqqında araşdırmalar mövcuddur. Bir çox şirkət süni intellekt vasitəsi ilə müştərilərinin nə istəyəcəyini təxmin edərək məhsullar təklif edir. Süni intellekt şirkətlərin müştərilərə münasibətini dəyişir. Bu qeyri-maddi aktiv müştərilərə şəxsi yanaşmağa imkan yaradır. [8]

Müəssisə və təşkilatlar biznesini sağlam biznes məntiqinə və yaxşı iş anlayışına əsaslanan qərarlar qəbul edərək, öz bina layihələrində enerji səmərəliliyi, yaşıl enerji və s. bu məsələləri nəzərə alaraq bina tikəndə yaşıl strategiyaya əməl edir. Eyni zamanda mövcud müəssisələr yaşıl strategiyaya uyğun olaraq uzunmüddətli aktiv anlayışında yenilik edərək günəş enerjisi , hidrolik və külək enerjisindən faydalanmaq üçün bu sahədə aktivlərə yatırım edirlər. [9]

Cədvəl 2.

Yaşıl uçotun ölçü vahidləri

Çirklənmənin qarşısının alınması xərcləri	Hava çirklənməsinin qarşısının alınması
	Su çirklənməsinin qarşısının alınması
	Təmizləyici qurğular
Ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri	Enerjiyə qənaət
	Anti-qlobal istiləşmə tədbirləri
Təkrar emal xərcləri	Tullantıların azaldılması və utilizasiyası
	Yağış suyunun istifadəsi və suya qənaət
Ətraf mühitin bərpası xərcləri	Ekoloji kompensasiya
	Torpaq və yeraltı su çirklənməsinin azaldılması və utilizasiyası
İdarəetmə xərcləri	Ətraf mühitin təbliği fəaliyyətləri
	Sertifikat əldə etmə
Sosial təşviqat fəaliyyəti xərcləri	Ekoloji tədbirlərə qatılmaq
	Ekoloji toplantılarda iştirak
İnkişaf etdirmə xərcləri	Dizayn və inkişaf
	Ekoloji problem həlli üçün digər xərclər

Yaşıl uçotun cədvəl 2-də göstərilən ölçü vahidlərinə nail olmaq üçün ənənəvi uzunmüddətli maddi aktivlərdən ətraf mühit dostu uzunmüddətli maddi aktivlərə keçmək lazımdır.

Məsələn, ətraf mühitin mühafizəsi üçün enerji sərfinə nəzarət məqsədi ilə bir çox alternativ enerji yaradan uzunmüddətli aktiv əldə etmək olar. Bunlardan Goonvean Fibres qurğusunu göstərmək olar ki, o istixana qazı emissiyaları yaratmayan bərpa olunan enerji ilə işləyir. Fabrikin damında günəş işığından təmiz, yaşıl enerji mənbəyi kimi istifadə edən və bütün iş yerini elektrik enerjisi ilə təmin edən günəş PV panelləri var. Bərpa olunan enerjidən istifadə davamlı iş yeri yaratmaq, daha sağlam ətraf mühitə töhfə vermək və enerji xərclərinə qənaət etməyin ən yaxşı yollarından biridir. [10]

Suya qənaət etmək üçün , suyun davamlılığını artırmaq üçün də yeni uzunmüddətli aktiv kimi qabaqcıl suya qənaət edən texnologiyalar və abadlıq texnikaları quraşdıra və sadə, gündəlik suya qənaət üsullarını tətbiq edə bilərsiniz.

Yağış sularının toplanması, yığılması və geri istifadəsi prosesinin təmini üçün sarnıç kimi xüsusi tikililərin tikilməsi və buradan suyun paylanması qurğularının quraşdırılması mühüm məsələlərdən sayılır. [11]

İnvestisiya layihələri ənənəvi pul vəsaitlərinin hərəkəti təhlilindən istifadə etməklə ənənəvi şəkildə hazırlandıqda, ətraf mühitin mühafizəsi xərclərinin adətən yeni fabrikin fəaliyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir etməyəcəyi güman edilir . Həm sahiblər, həm də menecerlər başa düşmək asan olan investisiya dövrünün qaytarılması, zərər nöqtəsi, daxili gəlir dərəcəsi və s. kimi gəlirlilik göstəricilərini vurğulayırlar. Onların sərmayənin mümkün qədər tez qaytarılmasını istəmələri normaldır və əgər onlar daha ucuz yaşıl olmayan texnologiyalara və daha ucuz yaşıl olmayan enerji mən-

bələrinə, məsələn, qalıq yanacaqlara sərmayə qoysalar, bu, daha tez baş verəcək. Bununla belə, əgər daha ucuz yaşıl olmayan qalıq yanacaqlardan istifadə etməklə vurulan zərəri cəzalandıran yaşıl uçot istifadə edilərsə, investorlar əslində daha yaşıl enerji mənbələrinin əslində daha uzun müddətə ödədiyi qənaətinə gələ bilərlər.

Yaşıl mühasibat uçotundan istifadə edildikdə, investisiya layihəsinin ətraf mühitə təsirini və bu təsirin aradan qaldırılması xərclərini (torpağın rekultivasiyası, suyun təmizlənməsi və digər təmizləmə tədbirləri) müəyyən etmək və kəmiyyətini müəyyən etmək lazımdır, hətta ətraf mühitə və insan sağlamlığına geri qaytarıla bilməyəcək zərəri qeyd etmək lazımdır. Bu hesablamalar olmadan investisiya menecerləri xüsusilə gələcək nəsillər baxımından çox “bahalı” səhv qərarlar verə bilər. Ekoloji və sosial məsuliyyət nəzərə alınarsa, standart mühasibat uçotu ilə hesablanan xərclər kifayət deyil. Onlar da nəzərə alınmalıdır, çünki elektrik stansiyaları vakuumda işləmir. Onlar enerji mənbələrini (qalıq yanacaq kimi bərpa olunmayan) geridönməz şəkildə götürdükləri mühitdə fəaliyyət göstərirlər və işçi qüvvəsini borc götürdükləri və əməliyyatlarının təsirinə məruz qala biləcəkləri bir cəmiyyətdə fəaliyyət göstərirlər. Standart mühasibat uçotu, bərpa olunmayan xammalın sonsuz tədarükünü və malların istehlakı və xaric edilməsi ilə bağlı sıfır xərcləri nəzərdə tutan fantaziya iqtisadiyyatını əks etdirir. Xam neft kimi bərpa olunmayan ehtiyatlar zəng formalı təklif əyrisini izləyir. Zəng əyrisinin yuxarı tərəfini tapmaq və çıxarmaq asan olan zaman təklif tələbdən kənara çıxır və qiymətlər aşağı olur. Əksər düşüncələrdə tədarük və ehtiyatların sonsuz olduğu düşünülür və mühafizəyə heç bir fikir verilmir. Çirklənmə, şəhərətrafı ərazilərin genişlənməsi, enerji təhlükəsizliyi və iqlim dəyişikliyi kimi dolayı xərclər pul ifadəsinə çevrilmir və qiymətə daxil edilmir, lakin daha yüksək səhiyyə xərcləri, aşağı məhsuldarlıq, vergilər və təbii fəlakətlər hesabına ödənilir. Yaşıl mühasibat isə bütün bu dolayı təsirləri xərclərə təsir edir və buna görə də bu problemlərin həllində ən effektiv üsul olduğunu sübut edir .

İnvestisiya layihəsinin qiymətləndirilməsində standart mühasibat uçotu əvəzinə yaşıl (ekoloji) mühasibat uçotundan istifadə etdikdə perspektivin necə kəskin şəkildə dəyişdiyini göstərmək üçün bioyanacaqla işləyən kombinə edilmiş istilik və elektrik istehsalı zavodunun illüstrativ nümunəsindən istifadə edəcəyik. Bərpa olunan enerji mənbələrinə sərmayəni artırmaq üçün vacib olan iqtisadi və maliyyə göstəriciləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişir. Hər iki təhlil müəlliflər tərəfindən hazırlanmış proqram paketlərindən istifadə etməklə həyata keçirilir və buna görə də tamamilə qərəzsizdir. Bu göstəriciləri daha çox sosial, ekoloji, texnoloji kimi digər dayanıqlılıq göstəriciləri ilə birləşdirsək (həmçinin müəlliflər tərəfindən hazırlanmışdır), nəticələr bərpa olunan mənbələrin xeyrinə olacaq. [13]

Nəticə

Yaşıl təsərrüfatlar və ekoloji təmiz istehsal dünyada ən çox inkişaf sürətinə malik olan sahələrdən biridir. Məhz bunun təkamülü nəticəsində yaşıl uçotun inkişafı təkan tapdı. Yaşıl uçot və ya digər adı ilə ətraf mühit mühasibat uçotu müəssisə və təşkilatların normal istehsal xərclərindən başqa ətraf mühitin mühafizəsi xərclərini də özündə əks etdirən maliyyə hesabatlarının tərtibini tələb edir. Yaşıl istehsala nail olmaq üçün isə əsas diqqət mərkəzində yeni ekoloji təmiz və ətraf mühit dostu uzunmüddətli aktivlərin tətbiqi durur. Yəni istehsal texnikalarının yenilənməsi , tullantıların təkrar emalı texnologiyasının istehsala cəlbi, çirklənməyə qarşı və ya azaldan texnikaların quraşdırılması, bu sahədə istehsalçılara kömək edəcək süni intellektlərin istifadəsi xüsusi ilə araşdırma mövzusu olmalıdır.

Ətraf mühitə vurulan zərərlərin azaldılması və sosial dəstək əldə edə bilmək üçün ilk öncə yaşıl uçotun istifadəsi bir seçim olmaqdan çıxarılmalıdır. Eyni zamanda vahid hesablar planına yeni yaşıl istehsala uyğun hesablar əlavə olunaraq yeni hesablar planı hazırlanmalıdır. Bundan sonrakı prosesdə yaşıl uçotu tətbiq edən müəssisələrə təşviq məqsədilə bəzi imtiyazlar verilə və ya vergi endirimləri edilə bilər.

ƏDƏBİYYAT

1. Bartelmus, P. Yaşıl Mühasibat və Enerji, Yer Sistemləri və Ətraf Mühit Elmləri, 2013.
2. İyyanki V. Muralikrishna, Valli Manickam, Ətraf mühitin mühasibatlığı, Ətraf mühitin idarə edilməsi, sənaye üçün elm və mühəndislik, 2017, s. 113-134.
3. Julian Chow, Ətraf Mühit Aktivlərinin Mühasibat Uçotu, Ekoloji-İqtisadi Mühasibat Sistemi, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Statistika Bölməsi, 2015.
4. Andreas Lako, Yaşıl Mühasibatlığın Konseptual Çərçivəsi.
5. Yaşıl Mühasibat Uçotu: Davamlılığın Maliyyə Hesabatına inteqrasiyası, https://www.lpcentre.com/articles/green-accounting-integrating-sustainability-into-financial-reporting
6. Esin Yelgen, Yaşıl mühasibat uçotu və tətbiq nümunələri üzrə araşdırma, İdarəetmə Elmləri Jurnalı, 2022, səh. 106-107.
7. Vüsal Qasımlı , Ramil Hüseyn, Rəşad Hüseynov, Rəşad Həsənov, Coşqun Cəfərov, Aminə Bayramova. Yaşıl iqtisadiyyat, Azərbaycan Respublikası İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi, 2022 , səh. 219.
8. Jason Tan, Süni intellekt biznesdə necə istifadə olunur : https://engage-ai.co/az/s%C3%BCni-intellekt-i%C5%9Fi/
9. Güven Karaman, Mehmet Ozan Cinel, Korporativ sosial məsuliyyət, yaşıl strategiya, yaşıl mühasibat əlaqəsi və biznes performansına töhfəsi üzrə keyfiyyətli araşdırma, Beynəlxalq sosial elmlər jurnalı, Külliye, səh. 9-11.
10. Ekoloji cəhətdən təmiz istehsal: davamlılığınızı artırmaq üçün ən yaxşı məsləhətlər: https://goonveanfibres.com/news-insights/news/eco-friendly-manufacturing-top-tips-to-increase-your-sustainability/
11. Ayşegül Yağmur, Suyun toplanması, yığılması və təkrar istifadəsi, Ətraf Mühit Mühəndisliyi Departamenti, Su Ehtiyatları və Şəhərlər Konfransı, Kahramanmaraş, 2017.
12. Gadzhieva L.M., Yaşıl mühasibat uçotunun bəzi xüsusiyyətləri, Alley-science.ru, 2020.
13. Stanojevic.M, Vranes.S, Gökalp.B, Yaşıl enerji üçün yaşıl uçot, Bərpa olunan və Davamlı Enerji Baxışları, Cild 14, Sayı 9, Dekabr 2010, səh. 2473-2491

Хафиза Гусеин кызы Гаджиева
Азербайджанский Государственный Аграрный Университет

Основы понятия зеленого учета и роль долгосрочных активов в зеленом учете

Резюме

В последние годы быстрое развитие промышленности вызвало различные экологические проблемы, такие как загрязнение воды, воздуха, почвы, потеря биоразнообразия и изменение климата из-за некоторых вредных отходов (химических, ядерных и т. д.). Эти проблемы становятся все более распространенными и расширяются в местном, региональном, национальном и глобальном масштабе. Признавая важность окружающей среды для нашей жизни и бизнеса, она заставляет общественность и правительства принимать меры по защите окружающей среды. В последние годы концепция экологического учета стала одной из важнейших областей социальной ответственности и признана необходимой основой устойчивого развития. С их применением можно контролировать влияние предприятий на общество, экономику и окружающую среду, измерять экологические показатели, полностью и точно классифицировать затраты, точнее определять цены на продукцию, а производственные процессы поддерживать экологически чистыми методами технологии. Вот почему в данной статье рассматриваются долгосрочные материальные активы, которые играют важную роль в зеленой экономике и в зеленом учете.

Ключевые слова: зеленый учет, искусственный интеллект, экологичность, энергосбережение, Зеленый отчет о финансовом положении, экологически чистые долгосрочные материальные активы.

Hafize Huseyn Hajiyeva
Azerbaijan State Agrarian University

The concept of green accounting and long-term assets basics of the role in green accounting

Summary

In recent years, rapid developments in industry have caused various environmental problems such as water, air, soil pollution, loss of biodiversity and climate change through some harmful waste (chemical, nuclear, etc.). These problems are becoming more and more widespread and expanding on a local, regional, national and global scale. Recognizing the importance of the environment to our lives and businesses, it forces the public and governments to take measures to protect the environment. In recent years, the concept of environmental accounting has become one of the most important areas of social responsibility and is recognized as a necessary framework for sustainable development. With their application, the impact of enterprises on society, economy and the environment can be monitored, environmental performance can be measured, costs can be fully and accurately classified, product prices can be determined more accurately, and production processes can be supported by environmentally friendly technologies. That is why this article examines long-term tangible assets that play a major role in green economy and green accounting.

Keywords: green accounting, artificial intelligence, environmentally friendly, energy saving, Green Statement of Financial Position, environmentally friendly long-term tangible assets.